

Folkbildning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motioner från allmänna motionstiden åren 1999 och 2000.

Yrkanden som rör de av Folkbildningsrådet fastställda och tillämpade systemen för fördelning av statsbidrag till folkhögskolor och till studieförbund behandlas. Vidare behandlas frågor om kommunernas och landstingens ansvar för och bidrag till folkbildningen. Frågor om teckenspråksutbildning samt utbildningar till teckenspråkstolk och till teckenspråklärare förlagd till folkhögskolor och studieförbund behandlas också. Ett motionsyrkande om folkhögskolor för landets minoriteter behandlas likaså. Slutligen behandlas motioner som rör kulturaktiviteter i folkbildningens regi samt folkbildnings-satsningar om demokrati respektive om det europeiska fredsarbetet.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks av utskottet.

Sju reservationer och ett särskilt yttrande finns i betänkandet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Bakgrund.....	5
Utskottets överväganden.....	7
Bidragsfördelningen till vissa folkhögskolor.....	7
Bidragsfördelningen till studieförbund.....	9
Kommunernas och landstingens ansvar för folkbildningen m.m.....	10
Teckenspråksutbildning.....	12
Minoritetsfolkhögskolor.....	14
Folkbildningens kulturaktiviteter.....	15
En folkbildningssatsning om demokrati.....	17
Folkbildande insatser om det europeiska fredsarbetet.....	18
Reservationer.....	19
1. Bidragsfördelningen till vissa rörelsefolkhögskolor (punkt 1), (c).....	19
2. Kvalificerad musikutbildning vid folkhögskolor (punkt 2), (mp).....	19
3. Överläggningar med Svenska Kommunförbundet om folkbildningens inriktning (punkt 4), (c).....	20
4. Minoritetsfolkhögskolor (punkt 7), (v).....	20
5. Uppdrag till Folkbildningsrådet och Statens kulturråd om kulturaktiviteter (punkt 8), (c).....	21
6. En folkbildningssatsning om demokrati (punkt 9), (kd).....	22
7. Folkbildande insatser om det europeiska fredsarbetet (punkt 10), (fp).....	22
Särskilt yttrande.....	24
Bidragsfördelningen till studieförbund (punkt 3), (1 m).....	24
Förteckning över behandlade förslag.....	25
Motioner från allmänna motionstiden 1999.....	25
Motioner från allmänna motionstiden 2000.....	26

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Bidragsfördelningen till vissa rörelsefolkhögskolor

Riksdagen avslår motion 1999/2000:Kr603 yrkande 1.

Reservation 1 (c)

2. Kvalificerad musikutbildning vid folkhögskolor

Riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Kr602, 2000/01:Kr606 och 2000/01:Kr701 yrkande 34 i denna del.

Reservation 2 (mp)

3. Bidragsfördelningen till studieförbund

Riksdagen avslår motionerna 2000/01:Kr603 och 2000/01:Kr605.

4. Överläggningar med Svenska Kommunförbundet om folkbildningens inriktning

Riksdagen avslår motion 1999/2000:Kr201 yrkande 9.

Reservation 3 (c)

5. Kommunernas och landstingens ansvar för folkbildningen

Riksdagen avslår motion 2000/01:Kr604.

6. Utbildningar inom teckenspråksområdet

Riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub286 och 1999/2000:Ub456 yrkande 2.

7. Minoritetsfolkhögskolor

Riksdagen avslår motion 2000/01:Kr341 yrkande 2.

Reservation 4 (v)

8. Uppdrag till Folkbildningsrådet och Statens kulturråd om kulturaktiviteter

Riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Kr201 yrkande 8 och 2000/01:Kr289 yrkande 5.

Reservation 5 (c)

9. En folkbildningssatsning om demokrati

Riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Kr313 yrkande 34 och 2000/01:Kr345 yrkande 51.

Reservation 6 (kd)

10. Folkbildande insatser om det europeiska fredsarbetet

Riksdagen avslår motion 2000/01:Kr607.

Reservation 7 (fp)

Stockholm den 5 april 2001

På kulturutskottets vägnar

Åke Gustavsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Åke Gustavsson (s), Elisabeth Fleetwood (m), Agneta Ringman (s), Lennart Fridén (m), Eva Arvidsson (s), Jan Backman (m), Paavo Vallius (s), Lars Wegendal (s), Dan Kihlström (kd), Roy Hansson (m), Lennart Kollmats (fp), Hillevi Larsson (s), Anne-Katrine Dunker (m), Tasso Stafilidis (v), Per Lager (mp) och Erik Arthur Egervärn (c).

Bakgrund

Riksdagen beslöt år 1991 om en ändrad ansvarsfördelning mellan staten och folkbildningen (prop. 1990/91:82, bet. 1990/91:UbU18, rskr. 1990/91:358). Den dittillsvarande omfattande regleringen ersattes med ett system där riksdag och regering fastställer övergripande mål och motiv till grund för att bevilja statsbidrag för den samlande folkbildningen, dvs. folkhögskolorna och studieförbunden. Dessa mål och motiv uttrycks i syften med statsbidraget i förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen (senast ändrad 2000:1451).

Statens stöd skall enligt förordningen om statsbidrag till folkbildningen ha till syfte att främja en verksamhet som gör det möjligt för kvinnor och män att påverka sin livssituation och som skapar engagemang för att delta i samhällsutvecklingen. Vidare skall stödet ha till syfte att stärka och utveckla demokratin samt bredda kulturintresset i samhället, öka delaktigheten i kulturlivet samt främja kulturupplevelser och eget skapande. Verksamhet som syftar till att utjämna utbildningsklyftor och höja utbildningsnivån i samhället skall prioriteras liksom verksamhet som riktar sig till utbildningsmässigt, socialt och kulturellt missgynnade personer. Personer med utländsk bakgrund, deltagare med funktionshinder och arbetslösa utgör särskilt viktiga målgrupper för statens stöd (2 § förordningen om statsbidrag till folkbildningen).

När det nya systemet infördes förutsattes att både folkbildningen själv och staten följer upp och utvärderar den statsbidragsstödda folkbildningen mot syftena med bidraget. En statlig utvärdering gjordes åren 1994–1996, vilken resulterade i sex delbetänkanden och ett slutbetänkande, Folkbildningen – en utvärdering (SOU 1996:159). På grundval av bl.a. utvärderingsresultaten beslöt riksdagen år 1998 om en komplettering av syftena med statsbidraget (prop. 1997/98:115, bet. 1997/98:KrU17, rskr. 1997/98:258).

Sedan den 1 juli 1997 har ett projekt benämnt Kunskapslyftet pågått med särskilt anvisade medel till sammanlagt 100 000 årsstudieplatser inom kommunal vuxenutbildning och folkhögskolor. Kommunerna har med sina medel anordnat utbildning inom den kommunala vuxenutbildningen och upphandlat utbildning av folkhögskolor, studieförbund och andra utbildningsanordnare. En särskild kommitté, Kunskapslyftskommittén (dir. 1995:67, 1996:71, 1997:104), har utvärderat verksamheten och avgivit ett antal rapporter och delbetänkanden samt slutbetänkandet Kunskapsbygget 2000 – det livslånga lärandet (SOU 2000:28).

På grundval av bl.a. resultaten av Kunskapslyftskommitténs arbete har regeringen nyligen lagt fram proposition 2000/01:72 Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen. Propositionen och motioner väckta med anledning av propositionen har remitterats till utbildningsutskottet som i sin tur berett kulturutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och dessa motioner i de delar som rör kulturutskottets beredningsområde. Kulturutskottet har i sitt yttrande 2000/01:KrU3y behandlat frågor om mål för vuxnas

lärande, pedagogisk-metodisk utveckling för vuxenutbildningen, frågor om folkbildningen och ett nytt särskilt riktat statsbidrag till folkbildningen för åren 2003–2005 avsett för folkhögskolan. I yttrandet behandlar utskottet också några motionsyrkanden från allmänna motionstiden åren 1999 och 2000 som remitterats till kulturutskottet, vilka behandlar frågor som tas upp i propositionen. Kulturutskottet överlämnar i samband med yttrandet dessa motionsyrkanden till utbildningsutskottet för beredning.

I proposition 2000/01:72 (avsnitt 11.3) aviserar regeringen att en ny statlig utvärdering av folkbildningen skall genomföras. Den skall avse Folkbildningsrådets roll och funktion, folkbildningens särart, folkbildningen och kulturen, folkbildningen och dess effekter för deltagarna, folkbildningens egna utvärderingar samt folkbildningen och personer med funktionshinder.

Utskottets överväganden

Bidragsfördelningen till vissa folkhögskolor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om

- bidragsfördelningen till rörelsefolkhögskolor, *jämför reservation 1 (c)*,
- bidragsfördelning till kvalificerad musikutbildning vid folkhögskolor, *jämför reservation 2 (mp)*.

Motionerna

I fyra motioner tas upp frågor som rör Folkbildningsrådets fördelning av statsbidragsmedel till folkhögskolorna.

En översyn bör enligt motion 1999/2000:Kr603 (c) göras av regelverket för Folkbildningsrådets fördelning av *bidrag till rörelsefolkhögskolorna* (yrkande 1). Motionärerna framhåller att folkhögskolorna är en mycket viktig resurs för folkrörelserna. Stora delar av ledarutbildning och annan utbildningsverksamhet sker vid rörelsernas egna folkhögskolor. Folkbildningsrådets regler för fördelningen av statsbidraget till folkhögskolorna skapar enligt motionen problem för vissa folkhögskolor. Under 1990-talet har nämligen en rad nya folkhögskolor startats inom ramen för det befintliga statsbidraget. Många av dem har börjat som filialhögskolor, varvid ursprungsfolkhögskolorna har fått ekonomiskt utrymme för utveckling när filialfolkhögskolorna blivit självständiga folkhögskolor med eget statsbidrag. Detta har lett till att det inte funnits utrymme inom det totala bidraget för utveckling av sådana folkhögskolor som startade före 1990, men som inte hör till de folkhögskolor från vilka filialfolkhögskolor frigjorts. En av dem är Hästsportens folkhögskola, som inte har fått någon ökning av det ordinarie statsbidraget efter år 1992.

I tre av motionerna tas upp frågan om bibehållande i någon form av det numera borttagna särskilda *bidraget till kvalificerad musikutbildning* vid folkhögskola.

Enligt motion 1999/2000:Kr602 (s) får borttagandet från och med år 1998 av det särskilda bidraget till viss kvalificerad musikutbildning ödesdigra konsekvenser för denna utbildning vid Framnäs folkhögskola. Utbildningen har haft mycket stor betydelse för musiklivet i Norrland. Många av de studerande vid musikhögskoleutbildningen i Piteå har kommit från Framnäs musikutbildning. För att folkhögskolor även framgent skall kunna vara en resurs för det regionala, kvalificerade musiklivet och kunna ge förutbildning till blivande studerande vid musikhögskolor bör staten genom andra bidrag än

folkbildningsbidraget stödja kvalificerad musikutbildning vid folkhögskolor. Det kan ske t.ex. genom särskilda resurser till nationella uppdrag på området.

Enligt motion 2000/01:Kr606 (s) bör riksdagen tillkännage för regeringen att det finns en risk för att den kvalificerade förberedande musikutbildningen vid folkhögskolorna kan komma att läggas ned, sedan Folkbildningsrådet tagit bort det särskilda bidraget.

Enligt motion 2000/01:Kr701 (mp) bör en utvärdering göras när det gäller utvecklingen av folkhögskolans musikutbildning, sedan det särskilda bidraget till musikutbildning tagits bort (yrkande 34 i denna del). Det kan enligt motionen vara nödvändigt att ha särskilt avsatta medel för vissa ändamål om fastställda mål för folkbildningen skall kunna uppnås, t.ex. när det gäller folkbildningens ansvar på kulturområdet.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen anvisar sedan budgetåret 1992/93 medel till folkbildningen under ett samlat anslag som fördelas av Folkbildningsrådet. Bidraget skall användas enligt de syften som riksdagen beslutat om och som framgår av regeringens förordning (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen. Det ankommer således på Folkbildningsrådet att besluta om nya statsbidragsberättigade folkhögskolor och om bidragsfördelningen mellan folkhögskolorna.

Folkbildningsrådet beslöt om en ny statsbidragsmodell för folkhögskolorna från och med år 1998. En övergångsperiod om två år beslöts också. Den nya modellen innebar bl.a. borttagande av ett särskilt stöd till kvalificerad musikutbildning. Folkbildningsrådet har gjort en utvärdering av beslutets effekter. Utvärderingen redovisades i februari 2001. Statsbidragsförändringen har i sin helhet inneburit att tolv av de folkhögskolor som tidigare haft bidrag till kvalificerad musikutbildning totalt sett fått höjt bidrag, medan arton fått i stort sett oförändrat bidrag. Fjorton folkhögskolor har fått en större bidragsminskning. De har till följd av minskningen bl.a. valt att minska lärartätheten, rationalisera administrationen och minska annan utbildning. Några har fått höjt bidrag från huvudmännen. Enligt rapporten kan någon minskning av den totala kursverksamheten med musikinriktning inte utläsas av materialet. Flera av de folkhögskolor som uttrycker oro inför framtiden anser att den gradvisa urholkningen av statsbidraget i sin helhet över åren får större konsekvenser än den omfördelning som skett genom Folkbildningsrådets beslut om en ny modell för fördelningen av statsbidraget. Styrelsen för Folkbildningsrådet har beslutat att inte vidta några åtgärder med anledning av utvärderingsrapporten.

Utskottet påminner om att riksdagen år 1999 avstyrkte motionsyrkanden om bibehållande av det särskilda bidraget till kvalificerad musikutbildning. Beslutet motiverades med att principerna från år 1991 om Folkbildningsrådets ansvar för bidragsfördelningen inte borde ändras. Utskottet anförde vidare att även kommuner och landsting bidrar till verksamheten vid folkhögskolorna och att de kan välja att ge extra resurser till sådan verksamhet som de bedömer som särskilt viktig (bet. 1998/99:KrU10 s. 7–8).

Som utskottet redovisat i det föregående har regeringen i proposition 2000/01:72 Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen aviserat att en ny statlig utvärdering skall göras av effekterna av stödet till folkbildningen.

Utskottet föreslår med hänvisning till det anförda att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Kr602 (s), 1999/2000:Kr603 (c) yrkande 1, 2000/01:Kr606 (s) och 2000/01:Kr701 (mp) yrkande 34 i denna del.

Bidragsfördelningen till studieförbund

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om bidragsfördelningen till studieförbund.

Motionerna

I två motioner, nämligen 2000/01:Kr603 (s) och 2000/01:Kr605 (m) hemställs att fördelningen av bidragen till studieförbunden skall ses över. Motionärerna anser att det nya system för fördelning av bidrag till studieförbunden som Folkbildningsrådet infört från och med år 2001 missgynnar studieförbundet med växande verksamhet. I det nya fördelningssystemet beräknas statsbidraget på ett genomsnitt av genomförda studietimmar under vissa tidigare år, då verksamheten hos de växande studieförbunden var mindre än i dag. Ett av de studieförbund som inte får möjlighet att fortsätta att växa är enligt motion 2000/01:Kr603 (s) Svenska Idrottsrörelsens studieförbund (SISU). Motionärerna framhåller vidare att effekten av det nya systemet blir dubbel i de fall där kommuner, t.ex. Gotlands kommun, baserar beräkningen av sitt bidrag på det statliga bidraget.

Utskottets ställningstagande

Folkbildningsrådet har fastställt nya fördelningsprinciper från och med år 2001 för statsbidrag till studieförbunden. Rådet anger att i den nya fördelningsmodellen har vägts in motiven för statsbidraget, betydelsen av studieförbundens egna val och prioriteringar, folkbildningens karaktär av fritt och frivilligt studerande, tydligare målgruppsprioriteringar, tydliga, enkla och stabila regler för bidragsfördelning, tid för kvalitet, verksamhetsutvecklande insatser och idérörelseprofilering samt ett likvärdigt värde per studietimme vid ingången till den nya fördelningsmodellen. Bidraget avser studiecirkel, kulturprogram och annan gruppverksamhet.

Bidrag utgår i form av basbidrag, målgruppsbidrag och utvecklingsbidrag. Basbidraget omfattar 70 % av det årliga totala bidragsbelopp som Folkbildningsrådet avsätter för studiecirkelverksamhet. Basbidraget beräknas på genomförd verksamhet under ett antal tidigare år och utgår i princip oförändrat under ett antal år framåt. Målgruppsbidraget omfattar 18 % av den totala

bidragsvolymen. Det baseras på studieförbundens verksamhet tillsammans med särskilt prioriterade målgrupper och omfördelas varje år. Utvecklingsbidraget omfattar 12 % av det totala studieförbundsbidraget. Detta bidrag fördelas för treårsperioder och baseras på respektive studieförbunds andel av det totala studieförbundsbidraget för ett fastställt basår.

Enligt det system för statens stöd till folkbildningen som beslöts år 1991 anvisar riksdagen ett samlat anslag till folkbildningen, varefter Folkbildningsrådet fördelar medlen. Utskottet anser att det inte finns anledning för riksdagen att nu ändra på denna ordning eller att göra ett uttalande om den nya modell för bidragsfördelningen till studieförbunden som Folkbildningsrådet tillämpar från och med innevarande budgetår. Utskottet förutsätter självfallet att Folkbildningsrådet på eget initiativ följer upp effekterna av den nya fördelningsmodellen. Som utskottet redovisat i det föregående skall dessutom en ny statlig utvärdering av stödet till folkbildningen genomföras under de närmaste åren.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna 2000/01:Kr603 (s) och 2000/01:Kr605 (m).

Kommunernas och landstingens ansvar för folkbildningen m.m.

Utskottets förslag i korthet

- Riksdagen bör avslå motionsförslagen om
- överläggningar med Svenska Kommunförbundet om folkbildningens inriktning, *jämför reservation 3 (c)*,
 - kommunernas och landstingens ansvar för folkbildningen.

Motionerna

I motion 1999/2000:Kr201 (c) framhålls att en levande demokrati förutsätter många mötesplatser och att föreningsliv, studieförbund och partier erbjuder tusentals sådana mötesplatser i Sverige. Studieförbunden erbjuder omistliga mötesplatser för det demokratiska samtalet i studiecirkel, kulturarrangemang och föreläsningar, där människor kan skaffa sig nya kunskaper och redskap för att påverka samhällsutvecklingen. Det är statens, landstingens och kommunernas uppgift att stödja folkbildningen för att underlätta medborgarinflytande och delaktighet. För detta behövs en medveten prioritering av folkbildningen. Det är oroande att många kommuner och landsting har minskat sina bidrag. Mot denna bakgrund bör regeringen ta initiativ till överläggningar med Svenska Kommunförbundet om folkbildningens inriktning (yrkande 9).

En översyn av studieförbundens framtida finansiering begärs i motion 2000/01:Kr604 (s). Även i denna motion betonas studieförbundens stora och viktiga utbildningsinsats i samhället, där det behövs allt bättre utbildade människor och fler som deltar i det demokratiska samhällsarbetet. Det är enligt

motionärens mening allvarligt att kommuner och landsting minskat sina bidrag till studieförbunden. Översynen av finansieringen behövs för att klargöra hur studieförbunden långsiktigt skall kunna bedriva utbildningsaktiviteter på hög nivå i hela landet.

Utskottets ställningstagande

I den folkbildningspolitiska propositionen år 1998 slog regeringen fast att folkbildningen är ett nationellt ansvar såväl för staten som för landstingen och kommunerna. Utskottet delade regeringens bedömning men framhöll också att det inte kunde komma i fråga att staten skulle ålägga landsting och kommuner att stödja folkbildningen. Utskottet förutsatte att landsting och kommuner i eget intresse strävar efter att fortsatt stödja folkbildningen som ett led i utvecklingen av den egna regionen eller kommunen (prop. 1997/98:115, bet. 1997/98:KrU17 s. 33–34).

I budgetpropositionen för år 2001 (prop. 2000/01:1 utgiftsområde 17 s. 135–136) har regeringen åter slagit fast att folkbildningen är ett nationellt ansvar för såväl staten som landstingen och kommunerna.

Mot bakgrund av att vissa kommuner i betydande omfattning har dragit ned sina bidrag till folkbildningen har regeringen givit Folkbildningsrådet i uppdrag att redovisa utvecklingstendenserna för kommunernas och landstingens bidrag.

Folkbildningsrådet har redovisat sitt uppdrag i februari 2001. Av rapporten framgår att kommunernas bidrag till studieförbunden har sjunkit under 1990-talet med cirka 40 % när hänsyn tagits till bidragsminskningar och inflation. I relation till statsbidragen har kommunernas bidragsandel sjunkit från cirka 55 till cirka 30 %. Landstingens stöd till folkhögskolorna har minskat i mindre omfattning. Folkbildningsrådet anför att kommunernas minskade bidrag till studieförbunden kan förklaras med deras försämrade ekonomi och eventuellt även med bristande kunskap om folkbildningens betydelse ur demokrati-, kultur- och folkhälsoperspektiv samt ur allmänt utbildningsperspektiv. Folkbildningsrådet anför att den starka betoningen av formell utbildning i vissa sammanhang också kan ha spelat in.

Folkbildningsrådet understryker att en oförändrad nivå på statsbidraget och minskande bidrag från kommuner och landsting ökar behovet av rationalisering och effektivisering men även av alternativ finansiering av folkbildningen.

Mot bakgrund av regeringens uttalanden om kommunernas och landstingens ansvar för folkbildningen och det redovisningsuppdrag som regeringen lämnat till Folkbildningsrådet i frågan anser utskottet att det inte behöver göras något tillkännagivande från riksdagens sida för att regeringen även i fortsättningen skall uppmärksamma problemen med folkbildningens finansiering. Utskottet utgår från att regeringen tar de kontakter i dessa frågor som bedöms nödvändiga utan att riksdagen uttalar sig därom. Enligt utskottets mening är det också naturligt att den kommande statliga utvärderingen av folkbildningen belyser finansieringsfrågorna i stort. Med hänvisning till det

anförda avstyrker utskottet motionerna 1999/2000:Kr201 (c) yrkande 9 och 2000/01:Kr604 (s).

Teckenspråksutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om utbildningar inom teckenspråksområdet.

Bakgrund

Under ett särskilt anslag på statsbudgeten, nämligen anslaget Bidrag till vissa handikappåtgärder inom folkbildningen, anvisar riksdagen medel som disponeras av Tolks- och Översättarinstitutet (TÖI) vid Stockholms universitet. Medlen fördelas av TÖI till folkhögskoleförlagd teckenspråksutbildning, utbildning av tolkar för döva, dövblinda och vuxendöva samt teckenspråksläro- och lärutbildning. TÖI skall planera utbildningarna i samråd med berörda handikapporganisationer.

Vid riksmötet 1996/97 behandlade utskottet i betänkande 1996/97:KrU9 en motion om åtgärder för att komma till rätta med bristen på teckenspråks- tolkar. Vissa institutioner, organisationer m.m. gavs tillfälle att yttra sig över motionerna, därtill inkom yttranden från andra aktörer på området. Folkbildningsrådet, TÖI, Institutionen för Tillämpad Lärarkunskap (ITL) vid Linköpings universitet, Sveriges Dövas Riksförbund (SDR), Sveriges Teckenspråkstolkars Förening (STTF) och Tolkscentralernas Arbetsledarförening (TALFÖR) avgav yttranden. Utskottet erinrade om att de varierande formerna av utbildning inom teckenspråksområdet hade vuxit fram allteftersom behov uppstått och resurser kunnat ställas till förfogande. Genom en nära kontakt mellan organisationer och folkbildning och genom beredvilligheten inom folkbildningen att tillgodose påtalade utbildningsbehov hade stora delar av teckenspråksutbildningen och tolks- och lärutbildningen inom området utvecklats inom folkbildningen. I första hand fanns tolks- och lärutbildningarna inom folkhögskolorna. Med tiden hade behoven förändrats och teckenspråksutbildning kommit att anordnas även inom grundskolan, gymnasieskolan och högskolan.

På utskottets förslag tillkännagav riksdagen med anledning av motionsyrkandet för regeringen att en samlad översyn borde göras av teckenspråksutbildningarna för vuxna inom folkbildningen och högskolan (rskr. 1996/97:229). Kunskaper och resurser inom båda dessa områden behövde enligt utskottets mening tas till vara för att långsiktigt kunna höja kompetensen hos teckenspråkslärarna och avhjälpa bristen på teckenspråks-/dövblindtolkar. Översynen skulle bl.a. omfatta en förutsättningslös prövning av om och i så fall på vilket sätt den yrkesförberedande grundutbildningen i teckenspråk och utbildningarna av teckenspråks/dövblindtolkar, teckenspråkslärare m.m. borde förändras och förbättras. Vidare borde prövas i vilken

utsträckning teckenspråksutbildningarna inom folkhögskolan och högskolan borde samordnas.

Regeringen uppdrog åt Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH) att i samråd med TÖI göra den av riksdagen begärda översynen. Regeringen redovisade följande år i skrivelse 1997/98:75 att riksdagens beslut om teckenspråksutbildningarna var slutbehandlat i och med att översynsuppdraget givits till SIH.

SIH avrapporterade uppdraget till regeringen i mars 1998.

I anslutning till 2000 års lärarutbildningsproposition (prop. 2000/01:135) beslöt riksdagen om en ny struktur för lärarutbildningen i vilken utbildning av teckenspråkslärare för hörande avsågs inrymmas. Vidare beslöts om en inriktning mot dövhet och hörselskada inom specialpedagogiklinjen, vilken bygger på avlagd lärarexamen. Behovet av utbildning och fortbildning av lärare för döva och hörselskadade elever inom specialskolan behandlades också (bet. 2000/01:UbU3, rskr. 2000/01:5).

I proposition 2000/01:72 Vuxnas lärande påminner regeringen om att en av grundprinciperna i handikappolitiken är att varje sektor i samhället skall ansvara för anpassning och finansiering av åtgärder för att göra verksamheten tillgänglig för handikappade. Finansieringen skall ske inom ramen för befintlig verksamhet. Finansieringsansvaret för utbildningstolkning ligger på utbildningsanordnaren. I propositionen bedömer dock regeringen att frågan om utbildningstolk är av den karaktären att speciella insatser kan behöva göras. Statens skolor för vuxna (SSV) avses få i uppdrag att i samverkan med Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH) utveckla läromedel, såsom distansmetoder och IT-läromedel, som riktar sig till sådana studerande inom kommunal vuxenutbildning och folkhögskola som har teckenspråk som första språk. Medel för ändamålet avses beräknas i den kommande budgetpropositionen. Proposition 2000/01:72 bereds för närvarande av utbildningsutskottet.

Motionerna

Enligt motion 1999/2000:Ub286 (s) bör regeringen låta se över möjligheterna att öka tillgången på teckenspråkstolkar. Enligt motionen är det så stor brist på teckenspråkstolkar att vuxna personer som har behov av tolk riskerar att utestängas från studier på grund av svårigheter att få tolkstöd.

I motion 1999/2000:Ub456 (kd) hemställs att det statliga anslaget till teckenspråkslärar- och teckenspråkstolkutbildningar bör förändras på så sätt att det skall gälla all teckenspråksutbildning, dvs. både den utbildning som sker i folkbildningens regi och den som anordnas inom högskolan (yrkande 2). Motionärerna anför att det finns många utbildade teckenspråkslärare i tjänst i grundskolor och gymnasieskolor. Dessutom bör tillgängligheten i samhället för döva ökas genom bättre tillgång till tolkar. Staten bör mot denna bakgrund med särskilda medel ansvara för all utbildning av de teckenspråkslärare och teckenspråkstolkar som behöver få utbildning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att riksdagens beslut år 1997 om översyn bl.a. av behovet av samordning av utbildningen av teckenspråkstolkar, teckenspråklärare och lärarutbildare inom teckenspråksområdet ännu inte resulterat i något förslag eller någon redovisning till riksdagen. Som redovisats ovan har regeringen på riksdagens uppdrag låtit göra en översyn av utbildningarna på området. Översynsrapporten från SIH år 1998 bereds ännu inom Regeringskansliet.

Utskottet har inledningsvis i detta avsnitt redovisat att vissa åtgärder för att underlätta utbildningssituationen för döva, såsom distansmetoder och IT-läromedel, aviseras i den nu aktuella proposition 2000/01:72 som bereds av utbildningsutskottet. Vidare har redovisats att lärarutbildningarna nyligen har reformerats och att utbildning av teckenspråklärare för hörande och för döva skall kunna ingå i den nya strukturen för lärarutbildningen inom högskolan och i specialpedagogutbildning.

Som utskottet tidigare påpekat har utbildningarna inom teckenspråksområdet vuxit fram allteftersom behov har uppstått och resurser kunnat ställas till förfogande. Genom den nära kontakt som funnits och alltjämt finns mellan organisationer och folkbildning och genom beredvilligheten inom folkbildningen att tillgodose påtalade utbildningsbehov, har en betydande del av teckenspråks-, tolk- och lärarutbildningen utvecklats inom folkbildningen. I första hand anordnas utbildningarna till teckenspråkstolk och teckenspråklärare inom folkhögskolorna. Med tiden har behoven förändrats och teckenspråksutbildning har kommit att anordnas även inom grundskolan, gymnasieskolan och högskolan. Utskottet är medvetet om att frågan om en eventuell samordning och förändring av de existerande utbildningarna är komplicerad och kan ta tid. Utskottet utgår dock från att regeringen i den kommande budgetpropositionen redovisar det aktuella läget när det gäller beredningen av frågan, bl.a. på grundval av SIH:s snart tre år gamla översynsrapport. Något nytt uttalande i frågan om utbildningarna inom teckenspråksområdet från riksdagens sida bör enligt utskottets mening inte vara nödvändigt. Utskottet avstyrker därför motionerna 1999/2000:Ub286 (s) och 1999/2000:Ub456 (kd) yrkande 2.

Minoritetsfolkhögskolor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslaget om en folkhögskola för varje minoritet, *jämför reservation 4 (v)*.

Motionen

Enligt motion 2000/01:Kr341 (v) har folkhögskolorna en särskild uppgift att fylla för de nationella minoriteterna. Det är viktigt att staten säkerställer ett

långsiktigt statligt stöd till en folkhögskola för var och en av de erkända minoriteterna. Sådana folkhögskolor kan bli dessa minoritetsgruppers kulturella centrum. Sedan Folkbildningsrådet avslutat sin kartläggning av minoriteternas behov av folkbildningsverksamhet bör regeringen lägga fram förslag för riksdagen i enlighet med motionen (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

I samband med riksdagens behandling av regeringens proposition 1999/2000:143 Nationella minoriteter i Sverige avgav utskottet ett yttrande till konstitutionsutskottet i kultur- och folkbildningsfrågor (1999/2000:KrU2y). Utskottet påminde om att det ankommer på Folkbildningsrådet att godkänna inrättandet av nya statsbidragsberättigade folkhögskolor och att tilldela dem bidrag. Utskottet påminde också om att det redan finns folkhögskolor som vänder sig till tre av de fem nationella minoriteterna, nämligen samerna, sverigefinnarna och tornedalingarna. Utskottet framhöll också att samtliga folkhögskolor efter eget bestämmande har möjlighet att anordna utbildningar för de olika minoriteterna. På konstitutionsutskottets förslag avslöt riksdagen ett motionsyrkande liknande det nu aktuella.

Folkbildningsrådet har i februari 2000 på regeringens uppdrag redovisat de nationella minoriteternas deltagande i folkbildningen. Folkbildningsrådet anför att folkbildningen har ett ansvar att särskilt uppmärksamma de nationella minoriteternas behov i enlighet med det syfte med statsbidraget som innebär att utbildning som vänder sig till utbildningsmässigt, kulturellt eller socialt missgynnade personer skall prioriteras. Folkbildningsrådet anser att kartläggningen visar att studieförbund och folkhögskolor har tagit denna uppgift på allvar. Folkhögskolor och studieförbund har genomfört särskilt riktade insatser både efter förfrågningar från minoritetsorganisationer och på eget initiativ. Folkbildningsrådet framhåller att personer som hör till minoriteterna med stor sannolikhet också deltar i det allmänna folkbildningsutbudet, där människor med olika språklig, social och kulturell bakgrund förs samman. I den mån minoritetsorganisationerna önskar resurser till särskilt riktade insatser bör de enligt Folkbildningsrådets mening diskutera detta med regeringen. För att ytterligare öka intresset för minoritetsgruppernas utbildnings- och bildningsbehov avser Folkbildningsrådet att distribuera rapporten till folkhögskolor och studieförbund.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion 2000/01:Kr341 (v) yrkande 2.

Folkbildningens kulturaktiviteter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om uppdrag till Folkbildningsrådet och Statens kulturråd beträffande folkbildningens kulturaktiviteter, *jämför reservation 5 (c)*.

Motionerna

Enligt motion 1999/2000:Kr201 (c) är studieförbunden betydelsefulla aktörer för att kulturlivet skall leva i hela landet. Genom studiecirkel kan människor få ökade kunskaper och möjligheter till eget skapande och genom kulturprogram kan amatörer och professionella mötas. Studieförbunden är viktiga kulturarrangörer i människors omedelbara närmiljö. Det är därför viktigt att teater, musik, utställningar från museer m.m. kan erbjudas i litet format som passar i den lokala miljöns samlingslokaler. Motionärerna påminner om att arbetsgruppen Kultur i hela landet lanserade begreppet ”stor konst i liten miljö” och anser att detta bör vara en ledstjärna för dem som erhåller statsbidrag till kulturprogram och utställningar. Mot denna bakgrund bör Folkbildningsrådet och Statens kulturråd få i uppdrag att främja en fördjupad, lokal dialog mellan olika kulturarrangörer (yrkande 8).

I motion 2000/01:Kr289 (c) begärs att Folkbildningsrådet skall stimulera folkbildningen till att ge större utrymme för ungdomars kulturaktivitet (yrkande 5). Ungdomars engagemang och medverkan är mycket viktiga även inom folkbildningen.

Utskottets ställningstagande

Enligt de av riksdagen fastställda sju nationella kulturpolitiska målen skall kulturpolitiken verka bl.a. för att alla skall få möjlighet till delaktighet i kulturlivet och till kulturupplevelser samt eget skapande. Vidare skall kulturpolitiken främja bildningssträvanden.

Med utgångspunkt bl.a. i de nationella kulturpolitiska målen har riksdagen beslutat att ett av syftena med statsbidraget till folkbildningen skall vara att bredda kulturintresset i samhället, öka delaktigheten i kulturlivet samt främja kulturupplevelser och eget skapande.

Mot bakgrund av de uppdrag på kulturområdet som Folkbildningsrådet och Kulturrådet redan har av staten anser utskottet att det inte behövs ett sådant uttalande som begärs i motion 1999/2000:Kr201 (c). Det måste förutsättas att båda verkar för att kultur sprids i sådana former som även passar mindre samlingslokaler, bibliotek m.m. På samma sätt får förutsättas att även andra ansvariga, t.ex. kommuner och landsting, statliga och statligt stödda institutioner m.fl. är väl medvetna om att produktion och samverkan kring kulturaktiviteter måste ske med beaktande av de olika förutsättningar och behov som finns i olika delar av landet. Det ankommer på Kulturrådet att kontinuerligt genomföra uppföljningar och utvärderingar inom sitt område mot de av riks-

dag och regering uppsatta målen för kulturpolitiken. Kulturrådet har också att till regeringen rapportera om och i vad mån dessa mål är svåra att uppnå och i så fall vilka orsakerna är. Som utskottet redovisat i det föregående kommer en ny statlig utvärdering av folkbildningen att påbörjas. I den kommer också frågor om folkbildningen och kulturen att tas upp.

Det fria och frivilliga folkbildningsarbetet vänder sig till alla unga och vuxna människor i landet med erbjudande om deltagande. Det bör vara i folkbildningens eget intresse att verksamheten utformas så att den lockar ungdomar till deltagande. Något särskilt uppdrag till Folkbildningsrådet att verka för att ungdomars kulturaktiviteter får större utrymme inom folkbildningen bör således inte vara nödvändigt.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1999/2000:Kr201 (c) yrkande 8 och 2000/01:Kr289 (c) yrkande 5.

En folkbildningssatsning om demokrati

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om en folkbildningssatsning om demokrati, *jämför reservation 6 (kd)*.

Motionerna

I två motioner från åren 1999 och 2000, nämligen 1999/2000:Kr313 (kd) yrkande 34 och 2000/01:Kr345 (kd) yrkande 51, hemställs att regeringen skall ta initiativ till en bred folkbildningssatsning om demokrati. Regeringen har uttalat att folkbildningen har en viktig roll i att försvara, vitalisera och utveckla demokratin, men har enligt motionärerna inte sett till att det sker ett mera konkret arbete på detta område. Det låga valdeltagandet och det minskade politiska engagemanget motiverar en bred folkbildningssatsning om demokratin och om medborgarnas delaktighet i den politiska processen. Folkbildningen har med sin spridning, sitt stora deltagarantal och sitt arbetssätt en unik möjlighet att få medborgarna att känna sig delaktiga i det politiska samtalet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med vad som anføres i motionerna om folkbildningens betydelse för demokratin. Utskottet vill påminna om att ett av de grundläggande motiven för att staten satsar mycket stora belopp på stöd till folkbildningen är att folkbildningen skall främja en verksamhet som skapar engagemang för att människor skall vilja delta i samhällsutvecklingen och att folkbildningen skall medverka till att stärka och utveckla demokratin (2 § förordningen 1991:1451 om statsbidrag till folkbildningen).

Anordnarna av det fria och frivilliga folkbildningsarbetet skall i enlighet med sin verksamhetsform, arbetsmetod, ideologiska profil och pedagogiska

metod själva lägga fast målen för sin verksamhet och anordna statsbidragsstödd verksamhet inom de gränser som de av riksdagen fastlagda syftena med statsbidraget ger. Riksdagen eller regeringen bör därför inte göra något uttalande eller ge något uppdrag som gäller en särskild demokratisatsning inom ramen för folkbildningsbidraget. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 1999/2000:Kr313 (kd) yrkande 34 och 2000/01:Kr345 (kd) yrkande 51.

Folkbildande insatser om det europeiska fredsarbetet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om folkbildande insatser om det europeiska fredsarbetet, *jämför reservation 7 (fp)*.

Motionen

I motion 2000/01:Kr607 (fp) hemställs att riksdagen skall tillkännage för regeringen vad i motionen sägs om folkbildningens betydelse för människors engagemang i det fortsatta europeiska fredsarbetet (yrkande 1). Vidare bör riksdagen uttala sig om vikten av fortsatt engagemang för byggande av det nya fredliga välfärds-Europa med en successiv nedmontering av gränser och hinder (yrkande 2). Slutligen föreslås i motionen att riksdagen skall tillkännage för regeringen vad i motionen sägs om att medel skall prioriteras för folkbildande insatser om utvecklingen i EU (yrkande 3). Motionären påminner om att studiecirkelverksamheten haft en avgörande betydelse för det folkliga engagemanget i den moderna svenska samhällsordningen och anser att ett motsvarande engagemang för den fredliga ordningen av Europa också kräver insatser från folkbildningen. Folkbildningen är det främsta pedagogiska redskapet för en aktiv och demokratisk påverkan och för människors engagemang i den process som nu pågår. I detta arbete bör riksdagens ledamöter själva delta, och arbetet bör stödjas av uttalanden från riksdag och regering samt med särskilt anvisade medel.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med vad som anförs i motion 2000/01:Kr607 (fp) om folkbildningens förmåga och möjligheter att skapa engagemang för samhällsutvecklingen och att förmedla kunskaper och stimulera till debatt kring frågor om utvecklingen i Europa. Folkbildningen har efter eget val deltagit i de satsningar på EU-frågor för vilka medel ställts till förfogande i särskild ordning utöver det ordinarie folkbildningsanslaget. Utskottet är övertygat om att folkbildningen deltar i detta arbete även fortsättningsvis utan att riksdagen gör några sådana uttalanden som föreslås i motionen. Mot denna bakgrund avstyrks motion 2000/01:Kr607 (fp).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Bidragsfördelningen till vissa rörelsefolk högskolor (punkt 1)

av Erik Arthur Egervärn (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Tillkännagivandet görs med bifall till motion 1999/2000:Kr603 yrkande 1.

Ställningstagande

Folkhögskolorna är en mycket viktig resurs för folkrörelserna, då stora delar av ledarutbildningen och annan utbildningsverksamhet sker vid rörelsernas egna folkhögskolor. Enligt min mening är det därför olyckligt att det inte funnits ekonomiskt utrymme under 1990-talet för en utveckling av verksamheten vid vissa rörelsefolk högskolor, t.ex. Hästsportens folkhögskola. Folkbildningsrådet har under denna period beslutat om en rad nya självständiga, statsbidragsberättigade folkhögskolor, vilka har börjat som filialfolk högskolor. Samtidigt som dessa nya folkhögskolor har fått eget statsbidrag har ursprungsfolkhögskolorna, som de nya avskilts från, därigenom fått ekonomiskt utrymme för utveckling.

Jag anser, i likhet med vad som anförs i motion 1999/2000:Kr603 (c) yrkande 1, att en särskild översyn bör göras av regelverket för Folkbildningsrådets fördelning av statsbidrag till rörelsefolk högskolorna. Detta bör riksdagen med bifall till motionsyrkandet som sin mening tillkännage för regeringen.

2. Kvalificerad musikutbildning vid folkhögskolor (punkt 2)

av Per Lager (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Tillkännagivandet görs med bifall till motion 2000/01:Kr701 yrkande 34 i denna del och med anledning av motionerna 1999/2000:Kr602 och 2000/01:Kr606.

Ställningstagande

Det kan enligt min mening vara nödvändigt att ha särskilt avsatta medel för vissa ändamål för att de av riksdag och regering fastställda målen för folkbildningen skall kunna uppnås, t.ex. när det gäller folkbildningens ansvar på kulturområdet. Mot denna bakgrund bör en särskild utvärdering göras av hur folkhögskolans musikutbildning utvecklats sedan Folkbildningsrådet tagit bort bidraget till kvalificerad musikutbildning. Riksdagen bör med bifall till motion 2000/01:Kr701 (mp) yrkande 34 i denna del som sin mening tillkännage för regeringen vad jag här har anfört.

3. Överläggningar med Svenska Kommunförbundet om folkbildningens inriktning (punkt 4)

av Erik Arthur Egervärn (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Tillkännagivandet görs med bifall till motion 1999/2000:Kr201 yrkande 9.

Ställningstagande

En levande demokrati förutsätter många mötesplatser. Föreningsliv, studieförbund och partier erbjuder tusentals sådana mötesplatser i Sverige. I det demokratiska samtalet i studieförbundens studiecirklar, kulturarrangemang och föreläsningar skaffar sig människor nya kunskaper och redskap för att påverka samhällsutvecklingen. Det är statens, landstingens och kommunernas uppgift att stödja folkbildningen för att underlätta medborgarinflytande och delaktighet. Det behövs en medveten prioritering av folkbildningen. Det är oroande att många kommuner och landsting har minskat sina bidrag. Mot denna bakgrund bör enligt min mening regeringen ta initiativ till överläggningar med Kommunförbundet om folkbildningens inriktning. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Kr201 (c) yrkande 9 som sin mening tillkännage för regeringen.

4. Minoritetsfolkhögskolor (punkt 7)

av Tasso Stafilidis (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Tillkännagivandet görs med bifall till motion 2000/01:Kr341 yrkande 2.

Ställningstagande

Som anförs i motion 2000/01:Kr341 (v) har folkhögskolorna en särskild uppgift att fylla för de nationella minoriteterna. Det är viktigt att staten säkerställer ett långsiktigt statligt stöd till en folkhögskola för var och en av de erkända minoriteterna. Sådana folkhögskolor kan bli dessa minoritetsgruppers kulturella centrum. Sedan Folkbildningsrådet nu avslutat sin kartläggning av minoriteternas behov av folkbildningsverksamhet, bör regeringen lägga fram förslag för riksdagen i enlighet med motion 2000/01:Kr341 (v) yrkande 2. Detta bör riksdagen med bifall till motionsyrkandet som sin mening tillkännage för regeringen.

5. Uppdrag till Folkbildningsrådet och Statens kulturråd om kulturaktiviteter (punkt 8)

av Erik Arthur Egervärn (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Tillkännagivandet görs med bifall till motion 1999/2000:Kr201 yrkande 8 och med anledning av motion 2000/01:Kr289 yrkande 5.

Ställningstagande

Studieförbunden är viktiga kulturarrangörer i människors omedelbara närmiljö. Teater, musik, utställningar från museer m.m. bör kunna erbjudas i litet format som passar i den lokala miljöns samlingslokaler. Jag vill påminna om att arbetsgruppen Kultur i hela landet lanserade begreppet ”stor konst i liten miljö”. Detta begrepp bör enligt min mening vara en ledstjärna för dem som erhåller statsbidrag till kulturprogram, utställningar m.m. Jag anser därför att regeringen bör ge Folkbildningsrådet och Statens kulturråd i uppdrag att främja en fördjupad, lokal dialog mellan olika kulturarrangörer. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Kr201 (c) yrkande 8 som sin mening tillkännage för regeringen.

I enlighet med det syfte med statsbidraget som avser breddning av kulturintresset, delaktighet i kulturlivet samt främjande av kulturupplevelser och eget skapande, bör det enligt min mening höra till Folkbildningsrådets uppgifter att stimulera folkbildningen till att ge större utrymme för ungdomars kulturaktivitet. Regeringen bör verka för att så blir fallet. Riksdagen bör med anledning av motion 2000/01:Kr289 (c) yrkande 5 som sin mening tillkännage detta för regeringen.

6. En folkbildningssatsning om demokrati (punkt 9)

av Dan Kihlström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Tillkännagivandet görs med bifall till motionerna 1999/2000:Kr313 yrkande 34 och 2000/01:Kr345 yrkande 51.

Ställningstagande

Regeringen bör enligt min mening ta initiativ till en bred folkbildningssatsning om demokrati. Som regeringen tidigare har uttalat har folkbildningen en viktig roll i att försvara, vitalisera och utveckla demokratin. Jag anser att det låga valdeltagandet och det minskade politiska engagemanget motiverar en bred folkbildningssatsning om demokratin för att öka medborgarnas delaktighet i den politiska processen. Folkbildningen har enligt min mening en unik möjlighet att – med sin spridning, sitt stora deltagarantal och sitt arbetssätt – få medborgarna att känna sig delaktiga i det politiska samtalet.

Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Kr313 (kd) yrkande 34 och 2000/01:Kr345 (kd) yrkande 51 som sin mening tillkännage för regeringen.

7. Folkbildande insatser om det europeiska fredsarbetet (punkt 10)

av Lennart Kollmats (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Tillkännagivandet görs med bifall till motion 2000/01:Kr607.

Ställningstagande

Studiecirkelverksamheten har haft en avgörande betydelse för det folkliga engagemanget i den moderna svenska samhällsombildningen. Som anförts i motion 2000/01:Kr607 (fp) krävs det insatser från folkbildningen för att ett motsvarande engagemang skall växa fram också för den fredliga omdaning av Europa, det fortsatta europeiska fredsarbetet och byggandet av det nya fredliga välfärds-Europa, där gränser och hinder successivt monteras ned. Folkbildningen är det främsta pedagogiska redskapet för en aktiv och demokratisk påverkan och för människors engagemang i den process som nu pågår. Riksdagens ledamöter bör själva delta i detta arbete. Dessutom bör arbetet stödjas av uttalanden från riksdag och regering. Sådana folkbildande insatser om utvecklingen i EU, som jag nu förordar i enlighet med motion 2000/01:

Kr607 (fp), kräver särskilt anvisade medel. Regeringen bör förelägga riksdagen förslag om anvisande av medel till en sådan satsning.

Jag föreslår att riksdagen med bifall till motion 2000/01:Kr607 (fp) som sin mening tillkännager för regeringen vad jag här har anfört.

Särskilt yttrande

Bidragsfördelningen till studieförbund (punkt 3)

Roy Hansson (m) anför:

I motion 2000/01:Kr605 (m), väckt hösten 2000, påvisas att det nya system för fördelning av statsbidrag till studieförbunden som Folkbildningsrådet beslutat om, missgynnar studieförbund med växande verksamhet. Fördelningen grundas till stor del på ett genomsnitt av tre tidigare års verksamhet, då de växande studieförbundens verksamhet var mindre än i dag. Dessutom skall bidrag utgå oförändrat några år framåt. Jag har dock avstått från att yrka bifall till motionsyrkandet om en översyn av fördelningssystemet, eftersom regeringen nu i proposition 2000/01:72 uttalat sin avsikt att tillkalla en utredare med uppgift att genomföra en utvärdering av folkbildningsstödet.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 1999

1999/2000:Kr201 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett uppdrag till Folkbildningsrådet och Kulturrådet att främja en fördjupad, lokal dialog mellan olika kulturarrangörer,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om initiativ till överläggningar med Svenska Kommunförbundet i syfte att föra en dialog angående folkbildningens inriktning,

1999/2000:Kr313 av Inger Davidson m.fl. (kd) vari yrkas

34. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en bred folkbildningssatsning om demokrati,

1999/2000:Kr602 av Monica Öhman och Kristina Zakrisson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kvalificerade musikutbildningar vid vissa folkhögskolor.

1999/2000:Kr603 av Margareta Andersson och Kenneth Johansson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en översyn genomförs av regelverket för Folkbildningsrådets bidragsfördelning till rörelsefolkshögskolorna,

1999/2000:Ub286 av Sonja Fransson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att se över möjligheterna att utöka tillgången till tolkar.

1999/2000:Ub456 av Ingemar Vänerlov (kd) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det statliga anslaget till teckenspråkläro- och teckenspråkstolkutbildningar bör förändras på så sätt att det skall gälla all teckenspråksutbildning och inte enbart den som sker i folkbildningens regi.

Motioner från allmänna motionstiden 2000

2000/01:Kr289 av Birgitta Sellén m.fl. (c):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Folkbildningsrådet bör stimulera ungdomars kulturaktivitet till större utrymme inom folkbildningen.

2000/01:Kr341 av Siv Holma m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till folkbildning/folkhögskolor.

2000/01:Kr345 av Inger Davidsson m.fl. (kd):

51. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en bred folkbildningssatsning om demokrati.

2000/01:Kr603 av Lilian Virgin (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statsbidragen till studieförbunden.

2000/01:Kr604 av Sven-Erik Österberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en översyn beträffande studieförbundens framtida finansiering.

2000/01:Kr605 av Jan-Evert Rådström och Roy Hansson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över hur anslagen till studieförbunden fördelas.

2000/01:Kr606 av Göran Norlander m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nedläggningsrisk för den kvalificerade förberedande musikutbildningen i folkhögskolor.

2000/01:Kr607 av Elver Jonsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om folkbildningens betydelse för människors engagemang i det fortsatta europeiska fredsarbetet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av fortsatt engagemang för byggande av det nya fredliga välfärds-Europa med en successiv demontering av gränser och hinder.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om prioritering av medel för folkbildande insatser om utvecklingen i EU.

2000/01:Kr701 av Matz Hammarström m.fl. (mp):

34. (delvis) Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att en utvärdering behöver göras vad avser Folkbildningsrådets måluppfyllelse och folkhögskolornas musikutbildningars utveckling.